Evaluatierapport
Spelregels Participatie Ridderkerk 2006

De evaluatie – winter/voorjaar 2007-2008

Participatie is een middel, geen doel.

Een middel om:

- te zorgen dat inwoners, als zij mee willen doen en denken bij gemeentelijke vraagstukken, ook mee kúnnen doen en dat dat meedoen ook zin heeft.
- de kwaliteit van het gemeentelijk beleid en gemeentelijke projecten te verhogen.

Daarom willen wij adviezen van inwoners en partners 'aan de voorkant' ophalen.

Inhoudsopgave

Samenvatting 3

1. Achtergrond en vraagstelling 4

2. De uitkomsten 5

2.1 Het cijfer 5
2.1.2 Meedenkpartners. 5
2.1.2. Andere inwoners 6

2.2 De voordelen van participatie 6

2.3 De knelpunten bij participatie 6

3 De aanbevelingen geclusterd in 5 aktiepunten 9

Aktie 1. spelregels bijstellen 9

Aktie 2. de participatieladder 10

Aktie 3. de instrumenten 11

Aktie 4. de toepassing van de spelregels, instrumenten en hulpmiddelen 12

Aktie 5. Participatie en betrokkenheid 13

Met dank aan 14

Samenvatting

Het ‘meedenken en meedoen met de gemeente’, de participatie is in Ridderkerk volwassener geworden. Vóórdat we de spelregels hadden, werd het betrekken van inwoners bij gemeentelijke vraagstukken op verschillende manieren vormgegeven, waarbij elke manier zijn eigen plus- en minpunten had. De pluspunten zijn gehandhaafd en veel minpunten lijken te zijn overwonnen.

Het waarderingscijfer dat de bij participatie betrokken inwoners en partners aan de gemeente geven is gestegen van een 5,4 in 2005 naar een 6,6[1]. Niet zo hoog als we graag wilden maar er is een aantoonbare verbetering. Echter, we bereiken veel Ridderkerkers nog niet. Dat kunnen we zien bij de uitkomsten van de Staat van de Gemeente 2007, waarin blijkt dat inwoners vinden dat ze nog weinig invloed hebben. De aandacht voor ‘nog niet aangesloten inwoners’ zal binnen de Spelregels beter moeten worden uitgewerkt; dat doen we niet om iedereen persé aktief moet worden, maar omdat Ridderkerkers de keuze moeten krijgen om zich te laten betrekken.

De uitgangspunten van participatie in Ridderkerk, dus de spelregels, worden op zich goed bevonden. De spelregels hoeven niet zoveel anders te worden, behalve dat de nieuwe dingen erin moeten worden opgenomen (zoals Wijkbudgetten, Burgerinitiatief). Eén ding is duidelijk, er is behoefte aan Spelregels.
Er wordt vooral gevraagd om verbetering. We moeten duidelijke afspraken maken over wanneer we met welke vorm van participatie werken, we moeten kijken naar de instrumenten die ons in de loop der jaren ter beschikking stonden en we moeten ervoor zorgen dat de Spelregels Participatie goed worden toegepast. Daarnaast moeten we eens goed kijken naar wie we bereiken met participatie en of we meer inwoners zouden kunnen verleiden om mee te doen.

De aandacht zou zich daarom moeten richten op de volgende actiepunten:

1. Spelregels: de Spelregels Participatie van 2006 kunnen worden bijgesteld op basis van de ontwikkelingen van de laatste 2 jaar (wijkbudgetten en burgerinitiatief toevoegen), de spelprincipes kunnen worden aangescherpt op basis van de aandachtspunten uit de evaluatie kunnen worden meegenomen en de tekst kan toegankelijker worden gemaakt (folder maken).

2. Participatieladder: we weten nu nog niet goed bij welk thema we welke vorm van participatie moeten kiezen en welke groepen mensen we voor welk thema willen informeren of uitnodigen om mee te denken bij gemeentelijke vraagstukken (wanneer gebruik je welke vorm van participatie).

3. Instrumenten: we moeten eens goed kijken naar de instrumenten die we hebben. Welke hebben we nodig? Misschien is er een slimmere indeling in participatieplatforms te bedenken? En blijven we zoeken naar nieuwe vormen van participatie?

4. Toepassing van de spelregels: hoe gaan we om met de instrumenten en hulpmiddelen?

5. Inwoners uitnodigen om mee te doen: de spelregels kunnen helpen om nog niet aangesloten inwoners te betrekken bij gemeentelijke vraagstukken. Laten we opletten dat onze praktische inspanningen de dynamiek die nodig is bij netwerken en verbinden niet blokkeren!

De uitwerking van de actiepunten treft u aan vanaf bladzijde 9.

[1] Zie berekening op pagina 5

1. Achtergrond en vraagstelling

Sinds 18 mei 2006 hebben wij in Ridderkerk een set 'spelregels' voor participatie.

Deze spelregels waren nodig vanuit het besef dat participatie hét instrument bij uitstek is om de kwaliteit van de producten te verbeteren en tegelijk ervoor te zorgen dat we onze inwoners meer betrekken bij gemeentelijke vraagstukken.

Deze spelregels hebben we nu na anderhalf jaar geëvalueerd.

> 'Het bestuur is er in het belang van de burgers en niet andersom. Een goede wisselwerking tussen het gemeentebestuur en alle partijen in de Ridderkerkse samenleving (inwoners, bedrijven, organisaties en instellingen) is daarom van groot belang. Het gemeentebestuur moet iets doen met de wensen, zorgen en problemen van haar burgers. En besluiten, plannen en voornemens van het gemeentebestuur moeten gedragen worden door de betrokkenen. Participatie is het instrument om de kwaliteit van de produkten en de betrokkenheid van de inwoners te verbeteren'.

uit de Spelregels Participatie 2006

wie hebben we uitgenodigd mee te doen aan de evaluatie	1e ronde • de leden van de projectgroep Ont-moeten • de leden van alle wijkoverleggen (behalve de 'nieuwe' wijkoverleggen Centrum, Oost en West) • de leden van de beleidsplatforms[2], (behalve de 'nieuwe' WMO-adviesraad), • alle ambtenaren (via Intranet) • alle raadsfracties • de inwoners (via Internet) 2e ronde • de trekkers van het Trampluscomité • alle raadsfracties (herhaalde oproep)
Wie hebben meegedaan aan de evaluatie U vindt de groslijst met alle reacties als bijlage.	• bijna alle wijkoverleggen en participatieplatforms reageerden • enkele leden van wijkoverleggen en participatieplatforms op persoonlijke titel • enkele individuele ambtenaren, enkele ambtelijke afdelingen • enkele raadsfracties • we verzamelden in de periode van de evaluatie ook de op zichzelf staande individuele opmerkingen en visies van inwoners en ambtenaren over participatie. Van de mogelijkheid om via Internet te reageren is geen gebruik gemaakt

Wat was onze centrale vraag?	Is door de spelregels de kwaliteit van de producten en betrekken wij onze inwoners beter bij gemeentelijke vraagstukken?
Wat hebben we alleen aan de participatiepartners gevraagd?	Omdat we wilden weten of het waarderingscijfer dat inwoners ons geven is gestegen, hebben we aan de deelnemers van de platforms gevraagd om een waarderingscijfer te geven. We hebben gevraagd: als u ons in 2006 een 5,4 gaf, welk cijfer zou u ons dan nú geven?
Welke algemene vragen hebben we gesteld?	1. Wat ziet u als voordelen van Participatie? 2. Worden er in de Spelregels thema's of instrumenten gemist? 3. Zijn er knelpunten en kunt u aangeven welke oplossingsrichtingen er zijn?

[2] In dit document gebruiken we het woord 'platform' vaak als verkorte verzamelnaam voor de instrumenten wijkoverleggen, participatieplatforms, thema- en projectgroepen die structureel en/of tijdelijk het College van B&W adviseren.

2. De uitkomsten

2.1 Het cijfer

2.1.2 Meedenkpartners

Gerelateerd aan het cijfer 5,4 in 2006 is het cijfer dat de meedenkpartners ons nu geven een 6.6.

Niet iedereen die erom gevraagd werd, heeft ons een cijfer[3].

Daar waar er wel een cijfer gegeven is, is daarnaast diverse malen een opmerking gemaakt over dat het veel beter gaat nu, maar dat men een niet te hoog cijfer wil geven omdat men bang is dat de gemeente 'achteruit gaat hangen' als het cijfer te hoog is.

'……..Het gemeentebestuur vindt het belangrijk dat de Ridderkerkse samenleving vertrouwen heeft in de gemeente. We willen dit vertrouwen verdienen. De lage score in het Burgertevredenheidsonderzoek voor het vertrouwen van onze burgers in wat de gemeente doet met hun adviezen - participatiemogelijkheden - is reden om maatregelen te nemen. Het waarderingscijfer dat inwoners nu geven is 5,4. Dat cijfer moet eind 2007 op 7 staan. En eind 2009 moet dat een 8 zijn. De waardering van inwoners en partners van de gemeente over hoe de gemeente presteert dient met tenminste 10% per jaar te stijgen. Eén van de maatregelen die we daarvoor willen nemen is het verbeteren van de participatie met belanghebbenden. Daartoe is het nodig dat er gemeentebreed anders gewerkt gaat worden, hoe wij dat willen doen, hebben we in de spelregels samengevat.'

uit de Spelregels Participatie 2006

'…….het waarderingscijfer 10 wat jullie graag willen hebben, komt er waarschijnlijk ook niet omdat je het nu eenmaal niet voor alle inwoners goed kan doen…..'

'……..het cijfer dat wordt gegeven door het platform is een 6,4, voor ons misschien teleurstellend, maar een volle punt meer dan vorig jaar, dus absoluut vooruitgang…..'

'……..het cijfer is voor mij een 6,5. waarbij ik het gevoel heb dat nu de overeenkomst getekend is, dit cijfer in de toekomst naar een ruime voldoende zal gaan……'

'…….succes! en doel moet blijven dat het cijfer in 2009 een acht moet zijn…..'

[3] Verantwoording berekening van de scores:

- reacties per persoon 1 Jongerenraad 7,5, 1 Sociaal Platform 7, 1 Sociaal Platform 6,5, 1 Drievliet 't Zand 6, 1 Slikkerveer 7,5.
- groepsreacties : Beleidsplatform Vrijwilligers 6 x 7,1, Klantenplatform 9 x 6,6, Wijkoverleg Drievliet 't Zand 15 x 6,4.
- de andere platforms hebben geen gezamenlijke score doorgegeven. (op een bepaald moment weet je dat je niet verder moet vragen omdat men vindt voldoende input te hebben geleverd)

de berekening komt hiermee uit op een waarderingscijfer van 6,62.

2.1.2. Andere inwoners

De waardering van andere inwoners voor 'hoe de gemeente het doet'
De gemeente Ridderkerk heeft deelgenomen aan de najaarsmeting 2007 van de Staat van de Gemeente. In dit onderzoek zijn door middel van een steekproef Ridderkerkers ondervraagd naar hun waardering. Zo is mensen ook gevraagd wat zij vinden van hun invloed op wat er in de gemeente gebeurt. In 2006 hebben we voor de eerste keer deelgenomen aan dit onderzoek. Door dit tweede onderzoek hebben we de mogelijkheid om de cijfers van 2006 en 2007 met elkaar te vergelijken. Deze cijfers zijn niet tot nauwelijks verbeterd.

We analyseren die cijfers op dit moment. We zoeken immers niet alleen naar manieren om de kwaliteit van de gemeentelijke producten te verbeteren, en om burgers meer bij gemeentelijke vraagstukken te betrekken, maar we willen ook meer waardering van onze inwoners en/of minder boze en teleurgestelde inwoners (buitenstaanders). Participatie kan helpen om nog niet aangesloten inwoners te betrekken bij gemeentelijke vraagstukken. Gezien het onderzoek van Michelle Sterke begint het niet bij participatie, maar bij betrokkenheid in andere netwerken. De vraag blijft daarmee staan: betekent méér participatie ook meer tevredenheid bij inwoners?

Aanbevelingen[4]:

- Onderzoek op welke manier je meer inwoners bij gemeentelijke vraagstukken kunt betrekken (5)
- Onderzoek of meer participatie de tevredenheid van inwoners verhoogt (5).

2.2 De voordelen van participatie

Op deze vraag kwamen weinig antwoorden, en er is daarom geen harde conclusie te trekken. Hieronder de vier belangrijkste voordelen die zijn genoemd:

1. door participatie zijn *adviezen en zienswijzen al in een vroeg stadium in beeld.*
2. door participatie is het mogelijk om een *goed gemotiveerde keuze te maken.*
3. veel *vragen* die na besluitvorming zullen komen, zijn *al beantwoord* tijdens de participatie.
4. door participatie krijg je een indicatie *van het draagvlak dat je kunt verwachten*.

2.3 De knelpunten bij participatie

We signaleren verschillende aspecten betreffende **communicatie**:

1. Het *doel van participatie* op zich lijkt vaak onvoldoende helder (waardoor het moeilijk is om verwachtingen te managen).

2. Welke *instrumenten* betrekken we bij participatie (welke platforms worden wel ingeschakeld, en welke niet).

3. Waar liggen de *grenzen van participatie*? we zijn daarover niet duidelijk. Waarover kan meegedacht worden en waarover kan dat niet? Wat staat al vast en waarover willen we adviezen ophalen?

4. *Verwachtingenmanagement*.
    a. Er wordt niet en/of niet tijdig uitgelegd wat er met een advies is gedaan.
    b. Het bestuur is niet duidelijk over wat van de participatiepartners wordt verwacht.

5. De *taal en vorm* waarin stukken worden aangeboden voor de participatie is niet toegankelijk

[4] De cijfers die achter de aanbevelingen staan, verwijzen naar het corresponderende actiepunt

6. De *spelregels* zelf worden nog onvoldoende gecommuniceerd, ze staan alleen op internet.

7. We kiezen niet altijd de juiste *communicatiekanalen* om mensen te verleiden om mee te doen.

Aanbevelingen:
- Wees helder over doel van participatie (1)
- richt het instrumentarium goed in (3)
- let op verwachtingen (2 + 4)
- koppel tijdig terug (4)
- communiceer helder en begrijpelijk (1 + 4)
- zorg dat de spelregels bekend zijn (1)
- kies meer manieren om t.b.v. participatie te communiceren met de inwoners (3)

We signaleren knelpunten m.b.t. de **instrumenten** die we inzetten voor participatie.

1. *De participatieplatforms:* de wetgever clustert maatschappelijke vraagstukken koepelwetten zoals de Wet Werk en Bijstand en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Het aantal adviesorganen dat de gemeente Ridderkerk telt in relatie tot de overkoepelende wetten leidt tot vraagtekens bij sommige platforms. Elk platform adviseert vanuit een bepaalde doelgroep of vanuit een bepaald beleidsterrein. Maar vaak richten zij zich op dezelfde beleidsterreinen, waardoor er regelmatig sprake is van overlap in de afgegeven adviezen. De vraag is gesignaleerd of wij alle participatieplatforms wel nodig hebben. Zijn we effectief en efficiënt? Enkele citaten uit de evaluatie:
   ⇒ verdeel en heers?
   ⇒ kunnen we opschalen?
   ⇒ in welk platform kun je je adviezen het beste kwijt?
   Het BPO heeft hierover kortgeleden op eigen initiatief een advies voor het college van B&W ontwikkeld. In dat advies adviseert het BPO het college om het voortouw te nemen tot het ontwikkelen van één adviesorgaan en daarbij alle beleidsplatforms te betrekken. Dit om Ridderkerkers efficiënter te betrekken bij beleidsontwikkelingen in hun gemeente.

2. De *participatieladder* wordt nog maar nauwelijks gebruikt. Elke sport op die ladder vraagt om eigen instrumenten. Voor sommige niveaus hebben we geen, en voor andere niveaus hebben we een heel arsenaal aan instrumenten.

Aanbevelingen:
- Zorg dat je de instrumenten hebt die effectief en efficiënt zijn voor participatie (3)
- Zorg dat je instrumenten inzet die mensen uitnodigen om mee te doen. (3 + 4 + 5)
- Werk de participatieladder uit (2)

We signaleren knelpunten bij het **toepassen van de Spelregels** Participatie. Afspraken die we hebben gemaakt worden vaak nog niet nagekomen.

1. *De Startnotitie* zelf is geen knelpunt, maar wel hoe wij hem gebruiken (of nog niet gebruiken).
   - Participatie komt vaak pas in beeld als het project of beleid al in een vergevorderd stadium is. Dus het ophalen van adviezen gebeurt vaak niet ‘aan de voorkant’ maar ‘op de valreep’.
   - Projecten zoals bijvoorbeeld herstraat-werkzaamheden, verbeteringen van speelplaatsen en renovaties van plantsoentjes hebben vaak geen startnotitie.
   - De participatieparagraaf wordt onvoldoende benut.
   - Er worden weinig verschillende participatie-instrumenten ingezet (meestal alleen publicatie in het Gemeentejournaal en bespreken met platforms en wijkoverleggen)

- Er worden weinig participatiepartners ingeschakeld (als je met veel clubs in gesprek moet, kost je dat veel tijd en inspanning). We zeggen dat we participatie willen. Maar het wordt vaak niet, onvoldoende of met tegenzin gedaan.

2. De *participatieladder*: we hebben geen algemeen geldende uitgangspunten voor hoe we de participatie inrichten bij de verschillende vraagstukken. Er is een participatieladder maar we hebben geen afspraken over hoe wij hem gebruiken.

3. *De startnotitiebank*: deze is er nog niet. Er is geen centrale plaats waar alle startnotities toegankelijk zijn.

4. *Verwachtingenmanagement*. Als je van mensen een inspanning verwacht, schep je verwachtingen. Mensen willen graag terugzien wat er met hun inspanning is opgebouwd.
   - Met argumenten terugkoppelen wordt niet, niet tijdig en/of niet goed gedaan.
   - Het bestuur zegt het lastig te vinden om een beslissing te nemen die geheel of gedeeltelijk ingaat tegen een breed gedragen advies vanuit participatie. Daarom ook is het belangrijk dat we duidelijk zijn over wat we over en weer van elkaar verwachten. (participatieladder)

5. *Centrale agenda.* Er is een centrale agenda waarin de vergadermomenten van raad, raadscommissies, wijkoverleggen, schouwmomenten en participatieplatforms naast elkaar zijn gezet. Deze agenda wordt nog onvoldoende benut met als gevolg dat er vaak participatiebijeenkomsten worden gepland op momenten dat mensen ook elders aanwezig moeten zijn.

6. *Informatie*: wij informeren nog vaak onvoldoende. Mensen moeten kunnen weten wat er gaande is (niet alleen startnotities, maar ook achtergrondinformatie over thema's tijdens de participatie).

7. *Tijd*. Voor participatie is tijd nodig. Dit wordt als knelpunt aangegeven. Van participanten worden gevraagd om flexibel te zijn, maar de gemeente is vaak niet flexibel.

8. *Wie adviseer je als platform.* Vanuit de spelregels is afgesproken dat de wijkoverleggen en participatieplatforms de geformaliseerde participatieforums zijn van het college van B&W. Het beleidsplatform Natuur & Milieu heeft als enige platform nog geen samenwerkingsconvenant met het college gesloten, omdat het een forum voor de gemeenteraad wenst te zijn.

9. *Geheimhouding* is een aandachtspunt. Stukken die nog niet openbaar kunnen zijn, moeten wel door participatiepartners kunnen worden besproken om vóór besluitvorming adviezen te kunnen geven.

10. *Onkosten voor participatie.* Wij zien bij de gemeente participatie als vrijwilligerswerk. Toch wordt vanuit enkele platforms aandacht gevraagd voor de financiële consequenties die het participeren voor individuen kan hebben. Vooral voor de mensen die met een minimum inkomen moeten rondkomen.

11. *Participatiebudgetten*. Het Wijkbudget levert tot heden vooral bijval en nauwelijks knelpunten op. Wel enkele aandachtspunten:
    - Het komt voor dat vanuit de wijkbudgetten projecten worden opgestart waarbij voor het onderhoud van diezelfde projecten de gemeente wordt aangesproken.
    - We moeten oog hebben voor het gevaar van sociale uitsluiting.

Aanbevelingen:

- Zorg dat er richtlijnen zijn voor het invullen van de participatieparagraaf in de startnotities (2 + 3)
- Onderzoek waar het verschil zit tussen participatie willen en participatie doen (4)
- Heb extra aandacht voor tijdige en geargumenteerde terugkoppelingen. Leg uit, leg uit en leg nogmaals uit als dat nodig is (4)
- Werk de participatieladder uit en zorg dat helder is wat partijen over en weer van elkaar verwachten (3)
- Zorg ervoor dat als mensen mee willen doen, meedoen ook zin heeft (4)
- Zorg ervoor dat voor participatie voldoende tijd is ingeruimd (4)
- Spreek per keer af met de voorzitter van betreffende platforms af hoe met geheimhouding omgegaan zal worden. (zorgvuldigheid en maatwerk. Evt., vermelding 'concept', embargo of geheimhoudingsverklaring) (4)
- Handhaaf het uitgangspunt ten opzichte van onkosten: participeren is vrijwilligerswerk, blijf zo veel mogelijk faciliteren en geef individueel ruimte voor het declareren van onkosten(4)
- Breng de basisvoorzieningen van de gemeente in beeld en maak goede afspraken met de beheersafdeling en zorg dat kosten die je wilt maken als aanvulling op projecten van Wijkideeteams in de gemeentebegroting zijn meegenomen. (4)
- Faciliteer de Wijkideeteams om aandacht te hebben voor het gevaar van sociale uitsluiting. De wijkbudgetten hebben immers als doel: netwerken bouwen, sociale samenhang bevorderen (5)

3 De aanbevelingen geclusterd in 5 actiepunten

Bovenstaande aanbevelingen kunnen worden geclusterd tot een set van 5 actiepunten:

1. Spelregels bijstellen: de Spelregels Participatie van 2006 kunnen worden bijgesteld op basis van de ontwikkelingen van de laatste 2 jaar (wijkbudgetten en burgerinitiatief toevoegen), de spelprincipes kunnen worden aangescherpt op basis van de aandachtspunten uit de evaluatie kunnen worden meegenomen en de tekst kan toegankelijker worden gemaakt (folder maken).

2. Participatieladder: we weten nu nog niet goed bij welk thema we welke vorm van participatie moeten kiezen en welke groepen mensen we voor welk thema willen informeren of uitnodigen om mee te denken bij gemeentelijke vraagstukken (wanneer gebruik je welke vorm van participatie).

3. Instrumenten: we moeten eens goed kijken naar de instrumenten die we hebben. Welke hebben we nodig? Misschien is er een slimmere indeling in participatieplatforms te bedenken? En blijven we zoeken naar nieuwe vormen van participatie?

4. Toepassing van de spelregels: hoe gaan we om met de instrumenten en hulpmiddelen?

5. Inwoners uitnodigen om mee te doen: de spelregels kunnen helpen om nog niet aangesloten inwoners te betrekken bij gemeentelijke vraagstukken. Laten we opletten dat onze praktische inspanningen de dynamiek die nodig is bij netwerken en verbinden niet blokkeren!

Aktie 1. Spelregels bijstellen

De aanbevelingen van hierboven die hier in worden meegenomen:

- Wees helder over doel van participatie
- Zorg dat de spelregels bekend zijn
- Communiceer helder en begrijpelijk

De spelregels moesten op een paar punten worden bijgesteld. Er ligt nu een concept voor de bijgestelde Spelregels Participatie 2008. Deze ligt ter vaststelling bij u voor. Laat ze ook door de gemeenteraad vaststellen. Ze zijn immers van ons allemaal, het opnieuw vaststellen kan worden gezien als een mijlpaal. Maak daarbij ook een verkorte (folder) versie.

- We willen mensen verleiden om mee te denken bij gemeentelijke vraagstukken. Dat verleiden kan op verschillende manieren. Daarvoor willen we meer aandacht voor de communicatie. Een folderversie van de spelregels kan een goed hulpmiddel zijn.

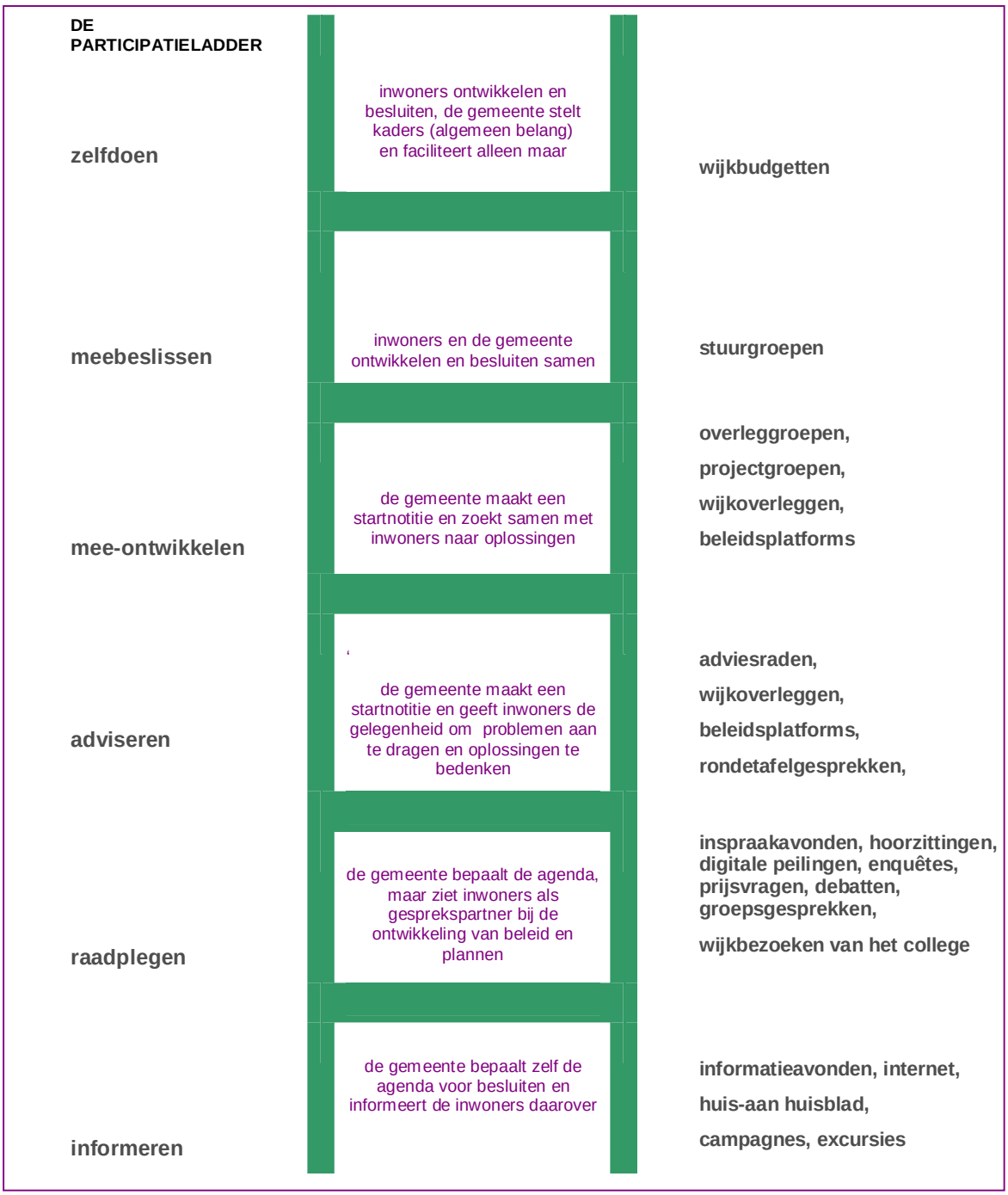

Aktie 2. De participatieladder

Zorg ervoor dat je met elkaar goed weet bij welk thema je een bepaalde vorm van participatie kiest en welke groepen mensen je gaat informeren of uitnodigt om mee te denken bij gemeentelijke vraagstukken. De aanbevelingen die hier in kunnen worden meegenomen:

- Werk de participatieladder uit
- Let op verwachtingen
- Zorg dat er richtlijnen zijn voor het invullen van de participatieparagraaf in de startnotities
- Hier is al een start mee gemaakt (bijlage 'instrumenten en hulpmiddelen'). Naast een opsomming van de bestaande instrumenten, is gekeken hoe die instrumenten zich verhouden tot de participatieladder.
- Zoek naar *nieuwe vormen van participatie*. Er zijn landelijk projecten te vinden die op het gebied van de participatieladder en in te zetten instrumenten het e.a. hebben uitgevonden. We gaan dus op zoek naar methodes en we gaan gebruik maken van wat elders al goed blijkt te werken (Zoetermeer, Enschede, etc.)

DE PRINCIPES VAN HET SPEL:

2. Participatie doe je samen

De startnotitie op zich is geen onderwerp voor participatie, maar als het gaat om een algemeen maatschappelijk gevoelig onderwerp, gaan we wel in overleg met de betrokkenen over hoe we de participatie het beste in kunnen richten.

uit de Spelregels Participatie 2006

Aktie 3. De instrumenten

We gebruiken in Ridderkerk verschillende instrumenten voor participatie. Dat is gegroeid.
De aanbevelingen die in dit actiepunt kunnen worden meegenomen:

- Kies meer manieren om t.b.v. participatie te communiceren met de inwoners
- Zorg dat je de instrumenten hebt die effectief en efficiënt zijn voor participatie
- Zorg dat je instrumenten inzet die mensen uitnodigen om mee te doen
- Richt het instrumentarium goed in
- Werk de participatieladder uit en zorg dat helder is wat partijen over en weer van elkaar verwachten
- Zorg dat er richtlijnen zijn voor het invullen van de participatieparagraaf in de startnotities

Dus:

- Kies welke instrumenten we *willen* hebben. Onderzoek of er een slimmere indeling in participatieplatforms te bedenken is.
- Kies instrumenten ten opzichte van de participatieladder. *Missen* we instrumenten die we wél zouden kunnen/moeten inzetten

En:

- Maak *effectief gebruik van de energie* die het meedenken vraagt. Op dit moment zijn diverse mensen in verschillende platforms tegelijk actief. Ook onze maat-schappelijke partnerorganisaties leveren diverse mensen voor diverse platforms, en dat kost al die deelnemers veel energie en het

DE PRINCIPES VAN HET SPEL:

3. Participatie vergt een investering en dus een gemotiveerde keuze

We weten dat de kosten die we voor participatie maken vaak worden terugbetaald, omdat door participatie de kwaliteit van het beleid beter wordt. We zorgen er dus voor, dat de kosten opwegen tegen de winst die wordt behaald: een bewuste keuze voor een goed evenwicht tussen investering en rendement.

uit de Spelregels Participatie 2006

is niet effectief. Het advies van het BPO over clustering van platforms kan hierin een richting aangeven:

Omdat wij in Ridderkerk al sinds jaren bezig zijn met participatie, hebben wij het meedenken met gemeentelijke vraagstukken al lange tijd georganiseerd. Maar landelijke ontwikkelingen waarbij *beleidsterreinen geclusterd* worden (WMO, WWB, WABO), zorgen voor verwarring. Daarom zien we nu in Ridderkerk de 'wet op de remmende voorsprong'. Reeds lang bestaande platforms oriënteren zich nu op hun bestaansrecht in relatie tot het clusteren van die verschillende wetten waar zij mee te maken krijgen, maar zij weten hier nog geen antwoord op. Bijvoorbeeld: de WMO gaat wel gedeeltelijk over vrijwilligerswerk, maar deze wet bestrijkt niet alle facetten van het vrijwilligerswerk. Zo ook wat betreft de categorie ouderen: het BPO is er voor ouderen in de breedste zin van het woord, dus niet alleen wat betreft de prestatievelden van de WMO. Tot heden is de houding van de gemeente geweest dat de platforms als onafhankelijke groepen zelf verantwoordelijk zijn voor deze discussie, maar het is misschien toch verstandig – de gemeente is immers een van beide partners in deze samenwerkingsverbanden – dat zij hier ook een verantwoordelijkheid in neemt.

Het uitgangspunt dat je zoveel mogelijk Ridderkerkers wilt uitnodigen om mee te denken en mee te doen hoeft daarbij niet te worden verlaten.

Aanbeveling:
Organiseer een gemeenschappelijke discussie waarbij de gemeente en de participatieplatforms samen zoeken naar een nieuwe inrichting van de participatieplatforms.
Vind daarbij óók antwoorden op de vragen:

- Willen we platforms waar de 'vragers' en 'aanbieders' gezamenlijk de gemeente adviseren, of heb je twee verschillende platforms nodig?
- Bemensing van de platforms: hoe vang je het verloop onder de deelnemers op, en vind je nieuwe deelnemers. Participatie komt vaak steeds op dezelfde mensen neer. nemen

Aktie 4. De toepassing van de spelregels, instrumenten en hulpmiddelen

Als het niet goed gaat bij participatie ligt het vaak aan de ambtelijk/bestuurlijke fase die eraan voorafging. Een voorstel dat wat betreft participatie niet goed genoeg is voorbereid heeft hetzelfde probleem als wanneer wetten en regels niet zijn geraadpleegd.

De aanbevelingen die bij dit actiepunt kunnen worden meegenomen:

- Onderzoek waar het verschil zit tussen participatie willen en participatie doen
- Zorg ervoor dat als mensen mee willen doen, meedoen ook zin heeft
- Zorg dat je instrumenten *inzet* die mensen uitnodigen om mee te doen
- Let op verwachtingen
- Heb extra aandacht voor tijdige en geargumenteerde terugkoppelingen. Leg uit, leg uit en leg nogmaals uit als dat nodig is
- Koppel *tijdig* terug
- Zorg ervoor dat voor participatie voldoende tijd is ingeruimd

En:

- Spreek als het nodig is per keer af met de voorzitter van betreffende platforms af hoe met geheimhouding omgegaan zal worden. (zorgvuldigheid en maatwerk. Evt., vermelding 'concept', embargo of geheimhoudingsverklaring)
- Handhaaf het uitgangspunt ten opzichte van onkosten: participeren is vrijwilligerswerk, blijf zo veel mogelijk faciliteren en geef individueel ruimte voor het declareren van onkosten
- Breng m/b/t Wijkbudgetten de basisvoorzieningen van de gemeente in beeld en maak goede afspraken met de beheersafdeling en zorg dat kosten die je wilt maken als aanvulling op projecten van Wijkideeteams in de gemeentebegroting zijn meegenomen

Het gaat dus vooral om interne aandacht voor de implementatie van de spelregels.

Enkele tips:

- Zet goede voorbeelden in de schijnwerper
- Spreek elkaar intern aan op gedrag.
- Breng participatie en alles wat daarmee verband houdt, zaken zoals de startnotitie, de participatieparagraaf in de startnotitie, de startnotitiebank, terugkoppeling, de tijdsfactor (in het beleidsvormings- en het besluitvormingsproces), de centrale agenda enz. onder de aandacht van ambtenaren.
- Geef bij de introductie van nieuwe ambtenaren aandacht aan participatie.
- Zorg dat de *Startnotitiebank* vanaf oktober als vindplaats van startnotities op Internet staat.

Aktie 5. Participatie en betrokkenheid

PARTICIPATIE IS EEN SPEL VOOR IEDEREEN

De afgelopen jaren is het participatiespel in Ridderkerk al veel gespeeld. Maar we weten ook dat veel inwoners (nog) buitenspel staan. Sommige mensen zijn moeilijk te bereiken, zoals jongeren of mensen die weinig tijd hebben om mee te doen. Toch willen deze mensen vaak wel hun mening geven over de werkwijze en dienstverlening van de gemeente. We stellen daarom voor om actief na te blijven denken hoe we ook deze mensen kunnen betrekken en te motiveren tóch mee te gaan doen. Dit kan door het ontwikkelen van andere manieren van participatie zoals een digitaal burgerpanel, thematische panels voor en door jongeren of een burgeradviesraad.

uit de Spelregels Participatie 2006

De spelregels kunnen helpen om nog niet aangesloten inwoners te betrekken bij gemeentelijke vraagstukken. Onderzoek laat zien dat sociale netwerken, verbondenheid, betrokkenheid en participeren onderling sterk met elkaar in relatie staan[5]. Netwerken zijn nodig voor verbondenheid, goed geïnformeerd zijn is nodig voor betrokkenheid, beide zijn voorwaarden voor participatie. De dynamiek die nodig is om verbondenheid te laten groeien, de dynamiek van een organisch proces, mogen wij stimuleren, en nooit blokkeren!

Participatie heeft ook te maken met 'inspireren en je laten inspireren'. Dat staat ook in de 'verklaring van vertrouwen' die de ambtenaren afleggen en in de gedragscode van het college van B&W. Dat betekent dat zij er moeite voor willen doen om dit in houding en gedrag ook uit te dragen. Participatie draait immers om het inspireren van elkaar!

Bij participatie is communicatie heel belangrijk. De uitkomsten van de evaluatie, de uitkomsten van de Staat van de Gemeente 2007 en dat wat we leren van het onderzoek van Michelle Sterke over betrokkenheid en participatie kunnen ons verleiden om uit te zoeken wat er gebeurt als we communicatie en participatie gaan beschouwen als 'familie van elkaar'. Voorwaarde voor mee kunnen doen is immers, dat je je goed geïnformeerd voelt en dat je je uitgenodigd voelt om je betrokkenheid te tonen. Dus moeten we ervoor zorgen dat mensen erop kunnen vertrouwen goed te worden geïnformeerd. Zodat je kunt weten wat er gaande is. En als iemand dan mee wil doen, moeten wij ervoor zorgen dat meedoen ook zin heeft.

De aanbevelingen over betrokkenheid en meedoen die kunnen worden uitgewerkt:

- Onderzoek op welke manier je meer inwoners bij gemeentelijke vraagstukken kunt betrekken
- Zorg dat je instrumenten inzet die mensen ook *uitnodigen* om mee te doen
- Faciliteer de Wijkideeteams om aandacht te hebben voor het gevaar van sociale uitsluiting. De wijkbudgetten hebben immers als doel: netwerken bouwen, sociale samenhang bevorderen
- We weten niet of meer participatie de tevredenheid van inwoners verhoogt. Dat kunnen we onderzoeken

[5] Zie onderzoek naar betrokkenheid in Ridderkerk, Michelle Sterke mei 2008

Met dank aan

de Projectgroep Ont-moeten, de Wijkoverleggen, de Beleidsplatforms, het StopTramplus comité, het Burgerforum, de raadsfracties en alle inwoners, ambtenaren, afdelingen en teams die ieder op hun eigen wijze een positieve bijdrage aan de totstandkoming van deze evaluatie leverden.

Ridderkerk, 25 juni 2008, Ankie Feldbrugge